

MASOVNE ERUPCIJE SIBIRSKÉ PODVRSTE KREKOVTA *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* V EVROPI IN SLOVENIJI DOSLEJ

Massive irruptions of the Siberian Nutcracker subspecies *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* into Europe and Slovenia to date

FRANC BRAČKO

Gregorčičeva 27, SI-2000 Maribor, Slovenia,
e-mail: franci.bracko2@gmail.com

Erupcija ali izbruh (invazija, vpad) pomeni masovno selitev ptic na območja z več hrane. Ekološko gledano ima pojav tudi vlogo uravnavanja velikosti populacije, saj se na gnezdišča zaradi izgub vrne občutno manj osebkov. Sibirska podvrsta krekovta *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* sodi prav v to skupino ptic in v Evropi nastopa kot periodična eruptivna ptica. O pojavljanju sibirske podvrste krekovta na ozemlju Slovenije ne vemo prav dosti, čeprav imamo tehtne dokaze, da so bili nekoč večkrat opazovani in da je bil tudi zbran dokazni material (GODEC 1914, SAJOVIC 1917, REISER 1925, MATVEJEV & VASIĆ 1973, BOŽIČ 1983, SOVINC 1994). Zastavljajo se vprašanja, zakaj je bilo v novejšem času pri nas tako malo potrjenih opazovanj sibirske podvrste krekovta. Se je v preteklosti sibirska podvrsta pri nas masovno pojavljala le kot periodična invazijska ptica? Prispevek je namenjen sibirski podvrsti krekovta, opisu ptice in pojavljanju pri nas ter pregledu dosedanjih erupcij v Evropi in Sloveniji.

Razširjenost vrste

Krekovt *Nucifraga caryocatactes* je z več podvrstami razširjen v borealnem pasu Palearktike od južne Norveške, srednje Evrope, na vzhodu do Kamčatke, Ohotskega, Japonskega morja z otoki in Japonske. V srednji Evropi in osrednjem delu vzhodne Azije je zmerno razširjen, prav tako v gorah predalpske-

ga sveta, v Alpah, Karpatih, Dinaridih in gorah Balkana (GLUTZ & BAUER 1993). Primarni habitat so gorski borealni gozdovi in subalpski iglasti gozdovi z dominirajočo smreko *Picea abies* in cemprinom *Pinus cembra* (MATTES & SACKL 1997). Naseljuje tudi mešane gozdove z manjšim deležem listavcev. V Alpah je stalnica. Kot vran je krekovt omnivorna vrsta, a je bolj prehrabni specialist, vezan predvsem na sestoje cemprina *Pinus cembra* in druge iglavce. Lešnike, orehe, semena cemprina, smreke, bora, žir in druga semena, pogosto tudi razne plodove, lahko v golši prenaša zelo daleč in jih zakopava v zemljo kot zalogo za zimski čas. Njegova vloga je pomembna pri pogozdovanju, zlasti pri razširjanju cemprina (GLUTZ & BAUER 1993). Spodnja višinska meja njegove razširjenosti v Alpah sega do okrog 500 m n. v., na severu tudi nižje (DVORAK *et al.* 1993, GLUTZ & BAUER 1993). Evropska populacija je ocenjena na 73.000–180.000 parov, njegov trend je stabilen (BIRDLIFE INTERNATIONAL 2004). Slovenska populacija šteje 3800–5200 parov, v Sloveniji pa ga v času gnezdenja najdemo na višini med 600 in 1800 m n. v. (GEISTER 1995, REMŽGAR & DENAC 2019). Opazimo ga lahko tudi nižje, zlasti tik po gnezdenju, ko se spusti v doline in išče lešnike (SOVINC 1994).

Značilnosti sibirske podvrste

Sibirska podvrsta krekovta je stalnica in klatež, energijsko prilagojena nizkim temperaturam do –40 °C (GLUTZ & BAUER 1993). Ima tanek in daljši kljun (tabela 1, slika 1, 2) ter več beline na koncu repnih peres (SVENSSON 1992, DEMONGIN 2016), ki je vidno daljša od dolžine dela rjavega repa in beline podrepnega perja. Determinacija na terenu je dokaj zahtevna, saj gre za minimalne razlike med obema podvrstama. Zanesljivo ga lahko določimo le v roki ali pa z dobro fotografijo, čeprav je kljun na fotografiji lahko zavajajoč, posebno ob dejstvu, ker se v dolžini in višini kljuna obe podvrsti delno prekrivata (SVENSSON 1992, DEMONGIN 2016). Kljun pri sibirski podvrsti krekovta je do konice dokaj raven in tanek in vizualno nekoliko spominja na kljun škorca *Sturnus vulgaris* (lastna ugotovitev). Znano je tudi, da vsi sibirski krekovti ne kažejo teh značilnosti, kar dodatno oteži determinacijo. REISER (1925) je zapisal, da je sibirska podvrsta krekovta nenavadno zaupljiva do človeka. O tej

Sliki 1 in 2: Sibska podvrsta krekovta *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, Nizozemska 2018 (foto: V. Legrand)

Figures 1 and 2: Siberian Nutcracker subspecies *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, Netherlands 2018 (photo: V. Legrand)

zaupljivosti poročata tudi PÜHRINGER & RANNER (2000) iz vzhodne Avstrije, ko je krekovt 18. decembra 1998 obiskoval ptičjo krmilnico in se prehranjeval z govejim lojem, ponujenim na neki kmetiji. Zaupljivost do človeka je torej značilna za to podvrsto krekovta in opazovalci moramo biti na to še posebej pozorni.

Erupcije sibske podvrste krekovta v Evropi

Sibska podvrsta krekovta je specializirana za prehranjevanje s semeni sibske cedre *Pinus sibirica*, katere rodnost je odvisna od dolgotrajnega (vsaj tri leta zapored) in stabilnega poletnega vremena. Dobri rodnosti sibske cedre lahko sledita ciklična namnožitev krekovtov in pojav

erupcij v Sibiriji in Evropi (ANANIN & SOKOLOV 2009). Po drugi strani pa GLUTZ & BAUER (1993) erupcije sibske krekovtov pojasnjujeta s tezo, da so posledica nenadnega izpada rodnosti sibske cedre *P. sibirica* in sibskega malega bora (mali cemprin) *Pinus pumila*. K temu lahko pripomore tudi debela snežna odeja, ki zgodaj jeseni pokrije v zemljo zakopane zaloge semen. Masovne erupcije praviloma potekajo že ob koncu poletja in jeseni, ter v Evropi izvenijo v zimskem času. Masovna erupcija pomeni selitev »smrti«, saj pri tem prihaja do velikih izgub populacije, zlasti ko na območju vpada primanjkuje hrane (HOLLYER 1970, GLUTZ & BAUER 1993). Zaradi izjemne zaupljivosti do človeka je sibska podvrsta krekovta izpostavljena dodatnim nevarnostim.

Tabela 1: Dolžina in višina kljuna ter dolžina beline na zunanjem repnem peresu (6. RP) pri krekovtu *N. caryocatactes caryocatactes* in sibske podvrsti *N. c. macrorhynchos* (SVENSSON 1992, DEMONGIN 2016)

Table 1: Length and height of the bill and length of the whiteness on the outer tail feathers (R6) of nominate *N. caryocatactes caryocatactes* and Siberian *N. c. macrorhynchos* subspecies (SVENSSON 1992, DEMONGIN 2016)

	<i>N. caryocatactes</i>	<i>N. c. macrorhynchos</i>
Dolžina kljuna od perja / Bill length from feathers (mm):	39 – 48	42 – 53,5
Dolžina kljuna od lobanje / Bill length from skull (mm):	46,3 – 54,8	47,3 – 59,9
Višina kljuna / Bill height (mm):	13 – 16,3	11,5 – 13,8
	14,3 – 17,1	12,9 – 15,3
Dolžina beline na 6. RP / Length of whiteness of R6 (mm):	12 – 23	19 – 32
	11 – 24	18 – 32 (35)

Invazije sibirske podvrste krekovta navadno prostorsko variirajo, vpadi so redni le v severni Evropi (Skandinavija), šele večje in močnejše erupcije je zaznati v srednji, zahodni in južni Evropi. V Fenoskandinaviji, srednji in zahodni Evropi po GLUTZU & BAUERJU (1993) poznamo erupcije med letoma 1753 in 1985 (tabela 2). Med njimi je bilo v srednji Evropi nekaj močnih vpadov; na primer leta 1885, 1968, 1977 in 1985. Leta 1995 in 1998 kot zadnji večji erupciji nista dosegli večjega dela Evrope, temveč sta se ustavili in končali na Finskem (PÜHRINGER & RANNER 2000, NOSKOV et al. 2005). Včasih se ustavijo na Poljskem, v Ukrajini in Belorusiji in poti ne nadaljujejo več (GLUTZ & BAUER 1993). Na območju ornitološke postaje Ladoga na skrajnem zahodu Rusije, na primer, se v manjšem številu pojavljajo vsako leto od avgusta dalje (NOSKOV et al. 2005). V času močne erupcije leta 1968 se je na Nizozemskem pojavil že koncem junija, z vrhom preleta v avgustu (SPEEK 1971). Iz prikazanih podatkov (tabela 2) je razvidno, da je število erupcij sirskega krekovta v 20. stol. v primerjavi z 19. stol. v Evropi manjše za štiri sezone (25 %). Za 18. stol. pa podatki niso popolni.

Masovne erupcije leta 1911, 1954 in 1968 so dosegle Švico (WINKLER 1984). Vpadi v Avstriji so bili v letih 1885, 1889, 1911, 1913, 1968, 1977 in 1985 (PÜHRINGER & RANNER 2000, ALBEGGER et al. 2015). Madžarsko obiskuje posamezno ali v manjših skupinah, vpadi so neredni in redki. Najmočnejši so bili leta 1911 in v zimah 1946/47, 1954/55 in 1971/72 (KEVE 1984, MAGYAR et al. 1998). Da je bila leta 1911 erupcija sirskega krekovta izjemno močna, saj je segala v južno Evropo, poroča MAŠTROVIĆ (1942), ko je bilo v Dalmaciji ustreljenih 12 os., trije celo v okolici Dubrovnika. Erupcije na Balkanu omenjata MATVEJEV & VASIĆ (1973), pomembnejše med njimi so bile zabeležene v letih 1885, 1894, 1900, 1910, 1911 in 1957. Zadnji dokumentirani podatek o pojavljanju sirske podvrste (preparat) za Balkan je iz leta 1988, in sicer iz Vojvodine (PURGER 1988/89). V prirodoslovnem muzeju Furlanije v Vidmu v Italiji hranijo štiri preparate sirske podvrste krekovta: po enega iz leta 1937 in 1980 iz okolice Vidma, druga dva sta iz Danske iz leta 1968, ko je prišlo do masovnega vpada evropskih dimenzij (PARODI 1987). Leta 1998 je bil en osebek opazovan na Saškem

v Nemčiji, eden ustreljen na Madžarskem in dva opazovana v Avstriji (PÜHRINGER & RANNER 2000). Tudi najnovejši podatek izhaja iz naše soseščine; dne 15. 1. 2009 je bil krekovt opazovan v Gradcu (ALBEGGER et al. 2015). Zadnji podatki nazorno pričajo, da gre prav gotovo za posamezne klateške osebkke ali pa manjše skupine, ki se pojavijo tu in tam po Evropi kot ostanek erupcij na severu Evrope. To pa pomeni, da posamezni osebkki lahko priletijo tudi k nam.

V nekaterih vpadnih letih se med sibirsko podvrsto krekovta v Evropi (npr. na Poljskem in Nemčiji) pomešajo tudi osebkki nominatne podvrste iz SV Evrope, zlasti v prvi polovici avgusta (GLUTZ & BAUER 1993). Ker se na selitvi pojavljata obe podvrsti skupaj, je potrebna izjemna pozornost pri opazovanju. V severni Evropi lahko po koncu vpada posamezni izjemoma tudi gnezdiijo, npr. v južni Švedski in vzhodni Nemčiji leta 1948, 1955 in 1969 (MAKATSCH 1959, 1989). Sirska podvrsta krekovta v času erupcij potuje zelo daleč v notranjost Evrope. Obstajajo najdbe obročkanih osebkov, ki izvirajo iz zahodne Sibirije 2200 do 3300 km proč (ZINK 1981 v GLUTZ & BAUER 1993). Kako velike in spektakularne so lahko masovne erupcije, ki so se v preteklosti dotaknile tudi južne Evrope, nazorno poročata ERIKSSON & HANSSON (1973) v GLUTZ & BAUER (1993). V eruptivnem letu 1968 je bilo samo v Helsinkih opaženih 9000 osebkov, v nekaterih morskih ožinah Finske pa celo do 13.000 proti zahodu premikajočih se krekovtov. Na Švedskem so jih ocenili na okoli 17.000 osebkov. Na švedski obali (otok Holmön) je en sam opazovalec v dveh urah in štiridesetih minutah naštel 4500 selečih se krekovtov! Posebnost te osupljive erupcije je tudi ta, da je selitev potekala v dveh smereh, in sicer vzhodno in zahodno od Sibirije, tako da je dosegla sever Afrike in Portugalsko na zahodu Evrope (HOLLYER 1970).

Pojavljanje v Sloveniji

V starejših zapisih za Kranjsko, še zlasti pa za Mašun, SCHOLLMAYER (1891) krekovta imenuje »orehar« ali »škrocarka« in pravi, da je številnejši od šoje *Garrulus glandarius*. Sirske podvrste ne omenja. Tabelarično podaja biometrične podatke za 24 verjetno ustreljenih krekovtov. Navedena je

Tabela 2: Dokumentirane erupcije sibirskih krekovtov *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* v Evropo (GLUTZ & BAUER 1993, PUHRINGER & RANNER 2000, NOSKOV et al. 2005)

Table 2: Documented irruptions of Siberian Nutcrackers *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* into Europe (GLUTZ & BAUER 1993, PUHRINGER & RANNER 2000, NOSKOV et al. 2005)

*Erupcija dosegla Finsko. / Irruption reached Finland.

18. stoletje / 18th century				19. stoletje / 19th century				20. stoletje / 20th century							
Leto / Year	Vpad / Irruption	Leto / Year	Vpad / Irruption	Leto / Year	Vpad / Irruption	Leto / Year	Vpad / Irruption	Leto / Year	Vpad / Irruption	Leto / Year	Vpad / Irruption				
1753	X	1787		1801		1835		1869		1901		1935		1969	X
1754	X	1788		1802	X	1836		1870		1902		1936		1970	
1755		1789		1803		1837		1871		1903		1937		1971	X
1756		1790		1804	X	1838		1872		1904		1938		1972	
1757		1791		1805		1839		1873		1905		1939		1973	
1758		1792		1806		1840		1874		1906		1940		1974	
1759		1793	X	1807		1841		1875		1907	X	1941		1975	
1760	X	1794		1808		1842		1876		1908		1942		1976	
1761		1795		1809		1843		1877		1909		1943		1977	X
1762		1796		1810		1844	X	1878		1910		1944		1978	
1763		1797		1811		1845		1879		1911	X	1945		1979	
1764		1798		1812		1846		1880		1912		1946		1980	X
1765		1799		1813		1847		1881		1913	X	1947		1981	
1766		1800		1814	X	1848		1882		1914		1948		1982	
1767				1815		1849	X	1883	X	1915		1949		1983	
1768				1816		1850		1884		1916		1950		1984	
1769				1817		1851		1885	X	1917	X	1951		1985	X
1770				1818		1852		1886		1918		1952		1986	
1771				1819		1853		1887		1919		1953		1987	
1772				1820		1854		1888	X	1920		1954	X	1988	
1773				1821	X	1855		1889		1921		1955		1989	
1774				1822		1856	X	1890		1922		1956		1990	
1775				1823		1857		1891		1923		1957		1991	
1776				1824		1858		1892		1924		1958		1992	
1777				1825		1859		1893	X	1925		1959		1993	
1778				1826	X	1860		1894		1926		1960		1994	
1779				1827		1861		1895	X	1927		1961		1995	X*
1780				1828		1862		1896		1928		1962		1996	
1781				1829		1863		1897		1929		1963		1997	
1782				1830		1864		1898		1930		1964		1998	X*
1783				1831		1865		1899	X	1931		1965		1999	
1784				1832		1866		1900	X	1932		1966		2000	
1785				1833		1867				1933	X	1967			
1786				1834		1868	X			1934		1968	X		

tudi dolžina beline na zunanjem repnem peresu (6. RP). Natančen pregled izmerjenih parametrov pri osebkih iz Mašuna kaže, da med njimi ni sibirske podvrste krekovta. Dolžina beline se pri nekaterih v najkrajši in najdaljši vrednosti prekriva za 4 mm (SVENSSON 1992) oz. 6 mm (DEMONGIN 2016), kar je značilno za obe podvrsti. Krekovta opisuje tudi ERJAVEC (1870), ki pravi: »Plašeni prav nič; ako se sreča s človekom, ga neumno gleda ... V onih zimah, ko na severu nimajo hrane, pridejo k nam in takrat se tudi po naših nižinah pogostoma vidijo.« Iz tega opisa lahko sklepamo, da so bili v nižini v tistem času prav gotovo zabeleženi sibirski krekovti.

Sibirskega krehovta, »leščerko« omenja šele SAJOVIC (1917), ko je v dveh izjemno ostrih zimah z veliko snega leta 1911 in 1914 prišlo na Gorenjskem in Dolenjskem do pojava večjega števila teh ptic. Eden je bil »dobljen v roke« (verjetno ustreljen; op. avt.) v Radovljici, drugi pa opažen 25. 1. 1914 v gozdu pri Podnartu. Pozno jeseni 1910 so jate sibirskih krekovtov priletele v okolico Maribora. Posebno številni so bili po poljih in ob poteh (verjetno v mejicah z lesko in ob kmetijah in hišah z orehi; op. avt.) med Radvanjem in Kalvarijo kjer je bil eden ustreljen. En osebek je bil ustreljen tudi 22. 12. 1911 v Limbušu pri Mariboru (GODEC 1914). Občutno manj jih je prišlo jeseni

1911 (REISER 1925). Isti avtor še dodaja, da je zelo podoben »alpskemu« krekovtu, a se loči od njega po tem, da je nesramno predrzen ptič (z drugimi besedami neboječ, zaupljiv; op. avt.) in se zadržuje zmeraj na mestih, ki se jih »alpski« krekovt bojazljivo izogiba. Česa podobnega v novejšem času ne zasledimo več. V Sloveniji beležimo zadnji večji vpad 1968 leta (BOŽIČ 1983). Iz tega časa je znan en sam preparat iz Idrijskega loga (slika 3), ki je v zasebni lovski zbirki, a tudi v zelo slabem stanju. Krekovt ima nekoliko deformiran kljun, medtem pa izmerjena belina na 6. RP ustreza dolžini sirske podvrste (A. Vrezec osebno). Drugih dokaznih podatkov iz časa tega vpada ni, čeprav je možno, da se kak preparat nahaja v lovskih zbirkah. Tudi Prirodoslovni muzej Slovenije (PMS) v svoji zbirki nima nobenega dokaznega preparata iz leta 1968 ali prejšnjih let. Zbirka mariborskega naravoslovnega muzeja iz časa Reiserja pa je bila uničena in tako žal izgubljena.

Ko sem 18. 9. 2016 v pasu zarasti (mejice) blizu Sestrž pri Pragerskem pospravljaj mreže po končanem obročkanju ptic, v bližini nenadoma zaslišim oglašanje krekovta. Kmalu opazim dva osebaka na suhi vrbi okrog 30 m stran. A deležen sem bil le bežnega pogleda, kajti še isti trenutek odletita v smeri zadrževalnika Medvedce in proti gozdu pred vasjo Trnovec. To je v septembru že moje

Slika 3: Sibiriska podvrsta krekovta *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, preparat, uplenjen v kraju Idrijski log, 1968 (foto: A. Vrezec)

Figure 3: Siberian subspecies of Nutcracker *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, specimen caught at Idrijski log in 1968 (photo: A. Vrezec)

Slika 4: Sibiriska podvrsta krekovta *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, Na Trati pri Lescah, 31. 10. 2008 (foto: A. Mulej)

Figure 4: Siberian subspecies of Nutcracker *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, Na Trati near Lesce, 31. 10. 2008 (photo: A. Mulej)

Slika 5: Krekovt *Nucifraga caryocatactes*. Ljubljana 22. 1. 2013. (foto: D. Fekonja)

Figure 5: Nutcracker *Nucifraga caryocatactes*, Ljubljana, 22. 1. 2013 (photo: D. Fekonja)

Slika 6: Sibska podvrsta krekovta *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, Predjamski grad, Postojna, 16. 12. 2018 (foto: S. Cernich)

Figure 6: Siberian subspecies of Nutcracker *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*, Predjama Castle, Postojna, 31. 10. 2008 (photo: S. Cernich)

drugo opazovanje krekovta na Dravskem polju (BRAČKO 2007) in drugo za Medvedce (KERČEK 2003). V obeh primerih gre za jesensko selitev. Žal si krekovtov nisem mogel podrobneje ogledati, kaj šele določiti podvrsto, saj je bilo srečanje z njima le bežno. Naslednji zanimivi primer opazovanega krekovta je iz zimskega obdobja. Dne 22. 1. 2013 ga je v Ljubljani D. Fekonja opazoval in fotografiral pri prehranjevanju s slivovimi koščicami, ki jih je razbijal s kljunom (slika 5). Bil je izjemno zaupljiv (D. Fekonja osebno). Na osnovi fotografije je bil kasneje določen kot nominatna podvrsta *N. c. caryocatactes* (W. Stani pisno).

Še bolj osupljiva pa je novica Domna Staniča o opazovanju krekovta 16. 12. 2018 blizu Predjamskega gradu pri Postojni (CARNIOLICUM 2018), ki na fotografiji (slika 6) in ob ogledu videoposnetka kaže na vse značilnosti sibske podvrste (neboječ, tanek kljun, dolga belina v repu) in se časovno ujema z opazovanji drugod po Evropi. Jeseni 2018 je bilo na spletu (BIRDING.HU 2018, BIRDING SLOVAKIA 2018, DUTCH BIRD ALERTS 2018) objavljenih več poročil (s fotografijo) o pojavljanju krekovtov na Madžarskem, Slovaškem in Nizozemskem. Na Nizozemskem je bila potrjena sibska podvrsta (sliki 1 in 2). Glede na fotografije krekovtov iz Madžarske si upam

trditi, da je bila med njimi tudi sibska podvrsta, opazovana v mestih, vaseh, na vrtovih, zelenicah, celo na balkonih hiš. Dne 23. 11. 2018 je bil opažen tudi v središču Murske Sobote, kjer ga je iz vozečega avtomobila za trenutek videl Branko Bakan. Ali bi glede na istočasno pojavljanje na bližnjem Madžarskem opazovani osebek špekulativno lahko bil celo sibska podvrsta? Neboječega krekovta je pri prehranjevanju z deževniki 31. 10. 2008 v kraju Na Trati pri Lescah opazoval Aljaž Mulej. Fotografirani krekovt ima zelo tanek in raven kljun, kar je značilno za sibska podvrsto (slika 4). Zelo neplašne osebkje je opazoval tudi 2. 9. 2019 pri vasi Rodine (1 os.) in 15. ter 22. 9. 2019 Na Trati (4 os.).

Zaključek

Od leta 1968 naprej, torej več kot 50 let, v Sloveniji ni bilo zaznani masovne erupcije sibske podvrste krekovta. V južnem delu srednje Evrope, tudi v naši neposredni soseščini, so se pojavljali izključno posamezni osebkje. Po letu 1968 so se v srednji in severni Evropi zvrstile štiri večje erupcije: leta 1977 in 1985, leta 1995 in 1998 pa je vpad krekovtov dosegel le Finsko. Šele v zadnjih letih tudi v Sloveniji beležimo

posamezna opazovanja v nižinah, ki kažejo na pojavljanje sibirske podvrste krekovtov. Tako imamo v Sloveniji v novejšem času na voljo tri (3) nedvomne podatke o pojavljanju sibirske podvrste krekovta in en dokazni preparat iz eruptivnega leta 1968. V prihodnosti velja posebno pozornost nameniti krekovtom, ki se pojavljajo v nižini in v naseljih ter so nenavadno zaupljivi. Vse take osebe moramo fotografsko dokumentirati. Pri obročkanju je treba slehernemu krekovtu izmeriti dolžino in višino kljuna ter dolžino beline zunanega repnega peresa (6. RP), ki so dokaj zanesljivi parametri pri določanju obeh podvrst. Le tako bomo prišli do novih podatkov o pojavljanju sibirske podvrste krekovtov pri nas.

Zahvala: Fotografije in podatke so prispevali Vincent Legrand, Willibald Stani, Al Vrezec, Dare Fekonja, Domen Stanič, Aljaž Mulej in Branko Bakan. Vsem iskrena hvala.

Summary

In Slovenia, a single proof (stuffed bird) is at hand on the occurrence of Siberian Nutcracker *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* in the country during the irruption year of 1968. This individual was shot at Idrijski log and is held in a private hunting collection. An undoubtedly Siberian Nutcracker subspecies was photographically documented on 16 December 2018 near Postojna. Six suspiciously fearless Nutcrackers, one of them with a thin bill (photographically documented) indubitably belong to a Siberian subspecies observed in the autumns of 2008 and 2019 in the vicinity of Lesce in the Gorenjska region. Given the data and photographic evidence, Slovenia has registered in recent years at least three (3) observations of individual Siberian Nutcracker subspecies. The five Nutcrackers, observed in June 2002 and in September 2005 and 2016 in the lowland of Dravsko polje, have not been identified down to the subspecies level. The Nutcracker photographed on 22 January 2013 in Ljubljana has not been determined, in spite of its unsuspectingness that is characteristic of this subspecies, as a Siberian subspecies. One Nutcracker was vaguely observed also on 23 November 2018 in the centre of Murska Sobota. Considering historical records on

irruptions into Slovenia in the years 1910, 1911, 1913, 1914 and the last one in 1968, I can assess that no massive irruptions of Siberian Nutcracker subspecies have been recorded in Slovenia since 1968 and that they have utterly failed to appear in the last fifty years.

Literatura

- ALBEGGER E., SAMWALD O., PFEIFHOFER H. W., ZINKO S., RINGERT J., KOLLERITSCH P., TIFENBACH M., NEGER C., FELDNER J., BRANDNER J., SAMWALD F. / STANI W. (2015): Avifauna Steiermark – Die Vögel der Steiermark. BirdLife Österreich – Landesgruppe Steiermark, Leykam Buchverlags Ges. m. b. H. Nfg. & Co. KG, Graz.
- ANANIN A. A. / SOKOLOV L. V. (2009): Relationship between conditions, crops of Siberian pine nuts, and irruptions of Siberian Nutcrackers *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* L. in Siberia and Europe. – Avian Ecol. Behav. 15: 23–30.
- BIRDING SLOVAKIA (2018) – [<http://www.birding.sk/index.php?lang=sk>]
- BIRDING.HU (2018) – [<http://www.birding.hu/>]
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2004): Birds in the European Union: a status assessment. – BirdLife International, Wageningen.
- BOŽIČ I. (1983): Ptiči Slovenije. – Lovska zveza Slovenije, Ljubljana.
- BRAČKO F. (2007): Krekovt *Nucifraga caryocatactes*. – Acrocephalus 28 (134): 131–132.
- CARNIOLICUM (2018) – [<http://carniolicum.blogspot.com/>], 16/12/2018
- DEMONGIN L. (2016): Identification Guide to Birds in the Hand. Beauregard – Vendon.
- DUTCH BIRD ALERTS (2018) – [<https://www.dutch-birdalerts.nl/>]
- DVORAK M., RANNER A. / BERG H. M. (1993): Atlas der Brutvögel Österreichs. – Umweltbundesamt, Wien.
- ERJAVEC F. (1870): Domače in tuje živali v podobah. II. Ptice. – Celovec.
- GEISTER I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. – DZS, Ljubljana.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. N. / BAUER K. M. (1993): Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 13/III Passeriformes (4. Teil). – Aula Verlag, Wiesbaden.
- GODEC A. (1914): Sibirski krekovt ali sirska lešnikarica. – Lovec V. (3): 47
- HOLLYER J. N. (1970): The invasion of Nutcrackers in autumn 1968. – British Birds 63 (9): 353–373.
- KERČEK M. (2003): Krekovt *Nucifraga caryocatactes*. – Acrocephalus 24 (119): 152.
- KEVE A. (1984): Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae – Madártani Intézet, Budapest.

- MAGYAR G., HADARICS T., WALICZKY Z., SCHMIDT A., NAGY T. / BANKOVICS A. (1998): Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae. – Winter Fair, Budapest – Szeged.
- MAKATSCH W. (1959): Die Vögel in Wald und Heide. – Neumann Verlag, Radebeul.
- MAKATSCH W. (1989): Wir bestimmen die Vögel Europas. – Neumann Verlag.
- MAŠTROVIĆ A. (1942): Die Vögel des Küstenlandes Kroatiens. I. Band. – Zagreb.
- MATTES H. / SACKL P. (1997): Nutcracker *Nucifraga caryocatactes*. pp. 678–679. In: HAGEMEIJER W. J. M. & BLAIR M. J. (eds.): The EBCC Atlas of European Breeding Birds. – T & AD Poyser, London.
- MATVEJEV S. D. / VASIĆ V. F. (1973): Catalogus faunae Jugoslaviae. – Ljubljana.
- NOSKOV G. A., REZVYI S. P., RYCHKOVA A. L. / SMIRNOV O. P. (2005): On migrations of the slender-billed race of the Nutcracker *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* L. in NW Russia and adjacent areas. pp. 61–81. In: IOVCHENKO N. P. (ed.) Ornithological studies in the Ladoga area. – St. Petersburg Univ. Press, St. Petersburg.
- PARODI R. (1987): Catalogo della collezione ornitologica del Museo Friulano di Storia Naturale – I. Pubblicazione n. 31, Udine.
- PÜHRINGER N. / RANNER A. (2000): Zwei neue Beobachtungen des Sibirischen Tannenhähers (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*) in Österreich. – Egretta 43(1): 69–72.
- PURGER J. J. (1988/89): Pitanje statusa lešnikare *Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* u Vojvodini. – Glasnik Prirodnjačkog muzeja u Beogradu 43/44: 199–201.
- REISER O. (1925): Die Vögel von Marburg an der Drau. – Naturwissenschaftlicher Verein in Steiermark, Graz.
- REMŽGAR T. / DENAC K. (2019): Krekovt *Nucifraga caryocatactes*, pp. 290–291. In: MIHELIČ T., KMECL P., DENAC K., KOCE U., VREZEC A., DENAC D. (eds.): Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdil 2002–2017. – DOPPS, Ljubljana.
- SAJOVIC Gv. (1917): Ornitologični zapiski za Kranjsko v letih 1914 do 1916. – Carniola VIII, Ljubljana.
- SCHOLLMAYER (1891): Beiträge zur Ornithologie Krains. Ornithologisches Jahrbuch. – Organ für das Palearktische Faunengebiet 2 (3): 81–91.
- SOVINC A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije. – Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
- SPEEK B. J. (1971): De invasie van Notenkrakers *Nucifraga caryocatactes* in Nederland in het jaar 1968. – Limosa 44 (1–2): 11–18.
- SVENSSON L. (1992): Identification Guide to European Passerines. – Fingraf AB, Stockholm.
- WINKLER R. (1984): Avifauna der Schweiz, eine kommentierte Artenliste (I. Passeriformes). – Der Orn. Beob. Beiheft 5.
- Prispelo / Arrived:** 7. 3. 2019
Sprejeto / Accepted: 4. 8. 2020